

■ На Пољу „Е“ почео ремонт БТС система

Важни машински послови на „глодару 8“

Активација је могућа и у нашим пословницама.

Активирајте услугу е-рачуна на ЕПС - Увид у рачун или са сајта www.eps.rs преузмите захтев, попуните и пошаљите на:

**ugovaranje.ns@eps.rs
ugovaranje.bg@eps.rs
ugovaranje.kv@eps.rs
ugovaranje.ni@eps.rs
ugovaranje.kg@eps.rs**

ЕПС

50 динара
попуста
за електронски рачун

**Заменом папирног
рачуна електронским уз
попуст од **50 динара**,
заједно доприносимо
очувању животне
средине.**

скенирај и преузми
апликацију

**Плаћајте рачуне путем портала
или мобилном апликацијом**

Download on the
App Store

GET IT ON
Google Play

ЕПС - Увид у рачун

Садржај

из епс групе

05 Душан Живковић, генерални директор ЕПС-а, на Копаоник бизнис форуму
ЕПС развија стратешке пројекте и препознаје нове потенцијале

актуелно

06 На Пољу „Е“ почео ремонт БТС система
Важни машински послови на „глодару 8“

09 Припреме за инвестициону оправку багера на „Тамнава-Западном пољу“
„Глодар 1“ ускоро у ремонту

14 Актуелни радови на Пољу „Г“
Пролећни ремонт ЕШ-а 10

15 Сектор за заштиту од пожара РБ „Колубара“
Стигао нови ватрогасни камион

локални мозаик

17 Учешће Туристичке организације ГО Лазаревац на Сајму туризма
Покушај да се ухвати корак

19 Нови мурал на зиду ОШ „Војислав Вока Савић“
За великане науке и уметности

временов

20 Сећања на почетке рударења
Век од почетка радова у јами „Пркосава“

Служба одводњавања „Тамнава-Западнoг поља“

Ко се боји воде још

10

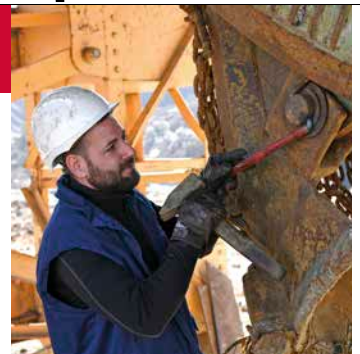
Систем пречишћавања отпадних вода у „Преради“

Новоизграђени таложник добро функционише

12

Са запосленима Монтажне групе „Метала“ на терену

Машинци на задатку

импресум

ЕНЕРГИЈА
КОЛУБАРА

ИЗДАВАЧ: ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА СРБИЈЕ АД, Балканска 13, Београд
ЧАСОПИС ИЗЛАЗИ МЕСЕЧНО

ГЕНЕРАЛНИ ДИРЕКТОР: Душан Живковић, ДИРЕКТОР СЕКТОРА ЗА ОДНОСЕ С ЈАВНОШЋУ: Тања Крстонијевић,

РУКОВОДИЛАЦ СЛУЖБЕ ЗА ОДНОСЕ С ЈАВНОШЋУ: Наталија Живковић, ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: Ана Павловић,

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК: Милош Павловић, УРЕДНИК ФОТОГРАФИЈЕ: Милан Цвијетић,

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ: Карађорђева 37, 11550 Лазаревац, ТЕЛЕФОНИ: 011 735 5086, 735 5089, Е-МАИЛ: redakcija@rbkolubara.rs, WEB SITE: www.rbkolubara.rs,

НАСЛОВНА СТРАНА: Милан Цвијетић, ЛОГОТИП: Милош Павловић, ШТАМПА: Три „О“ д.о.о. Аранђеловац, ТИРАЖ: 3.500

Први број листа РБ „Колубара“, под називом „КОЛУБАРА“, изашао је из штампе 24. септембра 1960. године. Од 15. новембра 2017. носи назив „ЕПС ЕНЕРГИЈА КОЛУБАРА“

Две трећине инвестиција опредељене за ХЕ и ОИЕ

До 2030. године „Електропривреда Србије“ ће уложити више од три милијарде евра у инвестиционе пројекте зелене енергије, а од тога више од две милијарде у пројекте обновљивих извора и око милијарду евра у изградњу нових и ревитализацију постојећих хидроелектрана – рекао је Александар Јаковљевић, извршни директор за инвестиције и развој у ЕПС-у. Он је на панелу „Нови пројекти за ОИЕ“ у оквиру конференције „Аукције и пројекти за обновљиве изворе енергије – пут до зелених киловата“ одржане 13. марта, истакао да ЕПС интензивно планира инвестиције за обезбеђивање енергетске безбедности и сигурног снабдевања електричном енергијом и да је при крају изградња ветропарка „Костолац“ и соларне електране „Петка“. Јаковљевић је рекао и да се развија пројекат изградње 1.000 мегавата соларних електрана са батеријским складиштима, а интензивно се одвијају и припремне активности за изградњу реверзибилне ХЕ „Бистрица“ која је један од кључних пројеката за

обезбеђење све већег удела ОИЕ у наредном периоду.

Раде Мрдак, саветник министарке у Министарству рударства и енергетике, нагласио је да је визија да Србија до краја 2040. године на мрежи има 11 гигавата зелене енергије. Он је рекао да су до сада завршена два круга аукција, те да ће кроз трогодишњи план аукција енергетски систем добити 1.300 MW зелене енергије из приватних инвестиција, које ће допринети декарбонизацији сектора електричне енергије.

– Недавно је успешно завршен други круг аукција. Резултат је десет нових зелених електрана,

инвестиције од 782 милиона евра, док је понуђена квота од 424,8 MW премашена, а капацитети који ће бити изграђени су 645 MW. Нове соларне и ветроелектране допринеће већој енергетској сигурности јер ће произведена зелена енергија остати у Србији и неће се извозити на друга тржишта – рекао је Мрдак. Саветник министарке је истакао да ће захваљујући улагањима у ОИЕ сектор Србија до краја деценије обезбедити нових 3,5 GW зелене енергије и да ће скоро сваки други мегават-сат произведене електричне енергије бити из обновљивих извора енергије.

Давор Пуповац, директор Сектора за анализу тржишта у ЕПС-у, рекао је да су прве аукције за ЕПС биле једно велико искуство и да су са скоро свим победницима са прве аукције потписани уговори о откуп у електричне енергије.

– ЕПС је једина компанија у Србији која нуди и сигуран пласман те енергије и може да избалансира енергију из ОИЕ. Сви који су били на другој аукцији су потписали предуговор са ЕПС-ом да би били конкурентнији на аукцији, а пут од прве до друге аукције био је период учења и за ЕПС и за учеснике на тржишту – објаснио је Пуповац. – И ЕПС мења начин планирања, јер ми већ предвиђамо који ће то бити износ производње из ОИЕ. Прошле године су то била 2 GWh из старог система фид-ин тарифа. У 2027. години биће чак 4 TWh и то мења начин планирања управљањем у ЕПС-у и на годишњем и дневном нивоу. Мења се потреба за оптимизацијом планирања дан унапред, унутар дана и ЕПС је предузео кораке да унапреди управљање баш у том оперативном делу.

P. E.

■ Наставак обнове златне резерве ЕПС-а

Почела ревитализација другог агрегата у РХЕ „Бајина Башта“

Друга фаза ревитализације реверзибилне хидроелектране „Бајина Башта“ почела је радовима на агрегату Р2. 3. марта.

– Радни век ревитализованих агрегата биће продужен за неколико деценија, што ће бити велика подршка електроенергетском систему Србије. РХЕ је практично резервна електрана која је способна да својом снагом замени било који други агрегат у систему „Електропривреде Србије“, а истовремено, захваљујући својим карактеристикама, може да покрије врхове дневне потрошње – рекао је Душан Тришић,

директор за производњу енергије у огранку „Дринско-Лимске ХЕ“.

Планирано је да се за седам месеци заврше радови на опреми пумпе турбине мотор генератора, побудног система генератора, система управљања и система електричних заштита и опреми генераторског напона. Тиме је практично обухваћено комплетно технолошко стабло агрегата и биће значајно повећана поузданост рада РХЕ „Бајина Башта“. Биће потпуно замењени радно коло пумпе-турбине и спроводне лопатице, као и сегменти горњих генераторских, водећих, носећих и турбинских лежајева. Део опреме је на градилишту, део треба да стигне

у наредних неколико недеља, док ће радно коло и лопатице бити допремљене у јуну.

Пројекат ревитализације подељен је у три сегмента, а први који обухвата набавку, уградњу, испитивања и пуштање у рад пумпе-турбине и мотор-генератора уговорен је са јапанском „Тошибом“. У оквиру другог дела стручњаци Института „Михајло Пупин“ урадиће ревитализацију система управљања, односно система електричних заштита и опреме генераторског напона, док трећи сегмент подразумева ревитализацију система побуде агрегата у РХЕ који ради Институт „Никола Тесла“.

P. E.

ЕПС развија стратешке пројекте и препознаје нове потенцијале

У веку који ће бити век киловат-сата неопходно је користити све расположиве ресурсе за производњу електричне енергије и што више диверсификовати како енергетику, тако и привреду, поручио је Душан Живковић, генерални директор „Електропривреде Србије“, 4. марта на Копаоник бизнис форуму.

– Време зелене транзиције треба посматрати више из потребе за коришћењем свих расположивих извора енергије, јер ће енергетика бити делатност која ће обележити овај век. Од енергетике се очекује, не само да обезбеди енергију за растућу привреду већ и да буде носилац укупног привредног раста. Циљ је да обезбедимо дугорочну енергетску сигурност, наравно уз профитабилност компаније и зато „Електропривреда Србије“ развија стратешке пројекте као што су реверзибилна ХЕ „Бистрица“ и 1 GW солара. И не

само то, желимо да препознамо потенцијале водоника, али и биомасе и геотермалне енергије – рекао је Живковић.

Он је истакао да је задатак „Електропривреде Србије“ да створи услове за обезбеђивање енергетске сигурности Србије и дугорочног енергетског мира, али и да, као највећа регионална компанија, да свој допринос и енергетској сигурности целог региона.

– Време испред нас то очекује, зато смо и покренули процес трансформације компаније, јер морамо бити ефикаснији и спремнији да одговоримо на све изазове – рекао је Живковић на панелу о зеленој енергетској транзицији.

Он је као један од кључних изазова процеса декарбонизације навео финансирање пројеката зелене енергије.

– Енергетске компаније биће под додатним притиском привреде због увођења СВМ и CO₂ отиска и суочиће се са изазовом финансирања нових ОИЕ пројеката. Потребан нам је дугорочан механизам финансирања процеса декарбонизације и очекујемо да Енергетска заједница и Европска унија нађу решења – закључио је Живковић.

Р. Е.

■ Године за понос

Обележен дан ТЕНТ-а

Пет и по деценија је прошло од када је 7. марта 1970. године пуштен у рад блок А1 снаге 210 мегавата у ТЕНТ А, а шест месеци касније и други блок исте снаге. Тада су постављени темељи будуће термоелектране са највећим инсталисаним капацитетима у ЕПС-у.

„Електропривреда Србије“ је у протекле две године имала један од најбољих резултата у својој историји, са око 150 милијарди динара профита. Између осталог, то је остварено и заслугом људи у производњи ТЕНТ-ових електрана који су обезбедили сигурност у снабдевању електричном енергијом упркос свим изазовима са којима су се суочавали, почев од квалитета угља, али и временшним постројењима о чему сведочи

и ова годишњица од 55 година рада – рекао је Душан Живковић, генерални директор ЕПС АД.

Користим сваку прилику да истакнем да су ТЕНТ А, ТЕНТ Б, „Ћердап 1“ и „Бајина Башта“ драгуљи српске енергетике

и заиста сам поносан на све постигнуте резултате који су остварени у претходном периоду – поручио је Живковић.

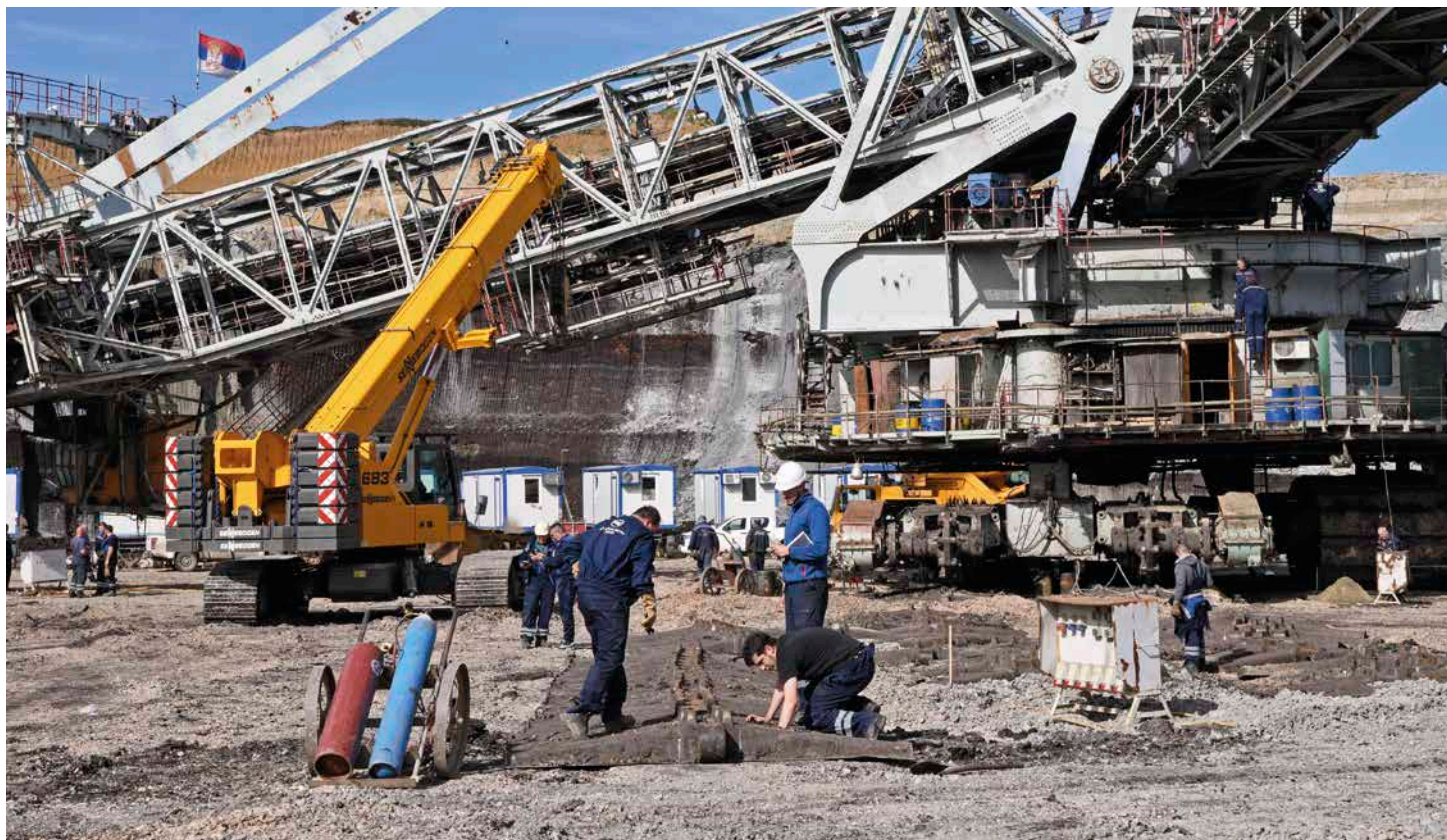
Он је истакао да се у наредном периоду мора наставити са активностима у трансформацији

ЕПС-а како би био још бољи, ефикаснији и профитабилнији, и како би не само задржао улогу најутицајније компаније у региону већ и да би проширио свој утицај на регион.

Срђан Јосиповић, директор за производњу у ТЕНТ-у, подсетио је на још један јубилеј у овој години, 40 година од пуштања у рад блока Б2 на ТЕНТ-у Б.

Нисмо били учесници у градњи свих термокапацитета у огранку, али смо захваљујући њиховој ревитализацији после 2000. године, продужили њихов радни век, повећали ефикасност и снагу и реализовали неколико значајних еколошких пројеката. Све то је учињено уз велике напоре, знање и стручност свих запослених, без којих ТЕНТ и не би опстао – поручио је Јосиповић.

Р. Е.

Важни машински послови на „глодару 8“

Средином марта, нешто пре уобичајеног термина, почела је инвестициона оправка БТС система на Пољу „Е“. Ремонтни радови ће, према плановима, трајати 42 дана, а фокус ће бити на „глодару 8“, кога очекује велики број крупних интервенција, посебно на машинском делу опреме.

– Специфичност овог система је да имамо и бандваген и „ф“ касету. На то смо приморани због залегања угља, односно јаловинских материјала који су изнад угљених слојева и које, упоредо са радом угљеног система преко касете, јаловинским тракама морамо самостално да пребацујемо на Седми систем. Ремонтним пословима обухваћен је и бандваген, а већих реконструкција неће бити, осим што ћемо средити трачне транспортере и припремити их за будући рад са што мање

застоја – рекао је Стеван Вићентијевић, шеф овог система од фебруара, и подсетио да је БТС са својих 15 погонских станица и дужином од више од осам километара (кроз три села – Вреоце, Медошевац и Зеоке)

изузетно захтеван када је у питању одржавање.

Како смо сазнали на терену, организација посла није лака, јер недостаје помоћних радника.

– У ситуацији смо да по смени имамо углавном једног

или двојицу помоћних радника на багеру, остало су руковоаци станица. На 15 станица увек има изостанака и то све треба уклонити, што је стварно подвиг. Добро је да током прве смене имамо једну екипу људи који

Ту сам провео радни век

За нашег дугогодишњег сарадника, електропословођу Радољуба Николића, овај ремонт има посебно значење јер је последњи пре његовог одласка у пензију.

– Радио сам 44 године, доста је било. Само да сам здрав, за пензију свашта имам у плану, село, унучићи, мало и да радуцкам. Никома није баш свеједно када одлази, сви смо ми емотивно везани за ову гвожђурију. Ипак, ту сам цео радни век провео, није ми пријатно, вероватно ћу понекад морати мало да дођем да видим како ради – каже Николић.

Зна се да угљени системи носе највећи стрес и притисак за што већом производњом. Како Николић каже, БТС је по томе посебан, јер су се кроз различите ситуације увек трудили да прођу са добром дозом хумора.

– Не треба и не може да се прави претерана пресија над људима. Радиш са различитим профилима личности и својски мораш да се потрудиш, да будеш и психолог, да би малтене из немогућег урадио нешто. Кој је специфичан, јединствен на свој начин. Извлачи најбоље, некада и најгоре, из људи. Морамо да се сналазимо, модификујемо, и изналазимо разне начине да омогућимо да све ово функционише – искрен је Николић.

раде преко „Услуга“, а који су ангажовани на овој врсти послова – рекао је Вићентијевић и додао да се, иако је као инжењер оперативе и пре него што је дошао на место шефа одлично упознао људе и систем, пријатно изненађен одличном сарадњом са машинском и електро службом.

– Јасно је зашто је БТС годинама са најмање застоја, овде људи преузимају иницијативу, не боје се посла и спремни су да га ураде максимално добро, квалитетно и у што краћем року – наглашава Вићентијевић.

■ Више времена за машинске радове

Миодраг Вукосављевић, машински инжењер, као најважнију специфичност овогодишњег ремонта издваја чињеницу да је напokon на располагање стављено довољно времена за машинске послове који у претходном периоду нису рађени.

– То се најпре односи на замену ујади и ламеластих опруга у самом јарму система дизања стреле радног точка. Ужад нису мењана од 2017. године, тако да су поприлично похабана и право је време за њихову замену. То ће допринети додатној стабилности стреле радног точка. Такође, имамо и демонтажу редуктора радног точка који ће ићи на тоталну регенерацију у „Метал“. Очекујемо да, уколико све буде урађено како треба, у наредне четири године будемо мирни

по питању редуктора – истиче Вукосављевић.

Од осталих, ништа мање захтевних, послова, издвојио је замену сегмента озубљеног венца која је потребна зато што су у претходном периоду имали појединачне ломове зуба. Прошле године су замењена два сегмента, ове је овај дошао на ред за замену.

– На транспорту се ради класична регенерација папуча, преглед клизних лежачева, потпорних, носећих тркача, као и колица. С обзиром на то да смо били у јако лошим теренским условима што се тиче транспорта багера, има доста посла. Све што не буде, што се код нас машинаца каже, у мери, мењаћемо. Имамо довољно времена да се заврше сви послови и надам се да ћемо се уклопити у предвиђен рок – каже Вићентијевић.

Наглашава да за машинце има доста посла и дуж система, пошто је мали број људи који га одржавају. Целу деоницу, осам километара, одржавају два бравара у смени, што је веома захтевно. Зато је посебно важно да се током ремонта све доведе у оптимално стање.

– Донекле олакшавајућа околност јесте то што због пребацивања јаловине у претходном периоду нисмо толико радили са угљем, па је тај угљени део трачних транспортера, односно система, донекле поштеђен. Међутим, јаловински материјал који копамо је заводњени шодер, ту има много белог камена, што

је врло абразивно и убрзано хаба све заштитне одбојне површине на багеру. Боримо се с тим, имамо редовне сервисе, али и свакодневни превентивни преглед багера, што смо успели да успоставимо као нову праксу да би се на време реаговало и предузеле адекватне мере – објашњава наш саговорник.

Што се тиче бандвагена, обављају се класични ремонтни машински послови, преглед справе, транспорта и замена потрошног материјала.

■ Систем под будним оком електрослужбе

Радољуб Николић, електропословођа БТС-а, рекао нам је да, и поред тога што

машинска служба има изузетно много планираних послова, ни електро не заостаје много. Мења се доста каблова, скидају, проверавају мотори. Ипак, „глодар 8“ је ревитализован пре десетак година па је, када је реч о електроопреми, у солидном стању.

– Тек смо на почетку инвестиционе оправке, тако да док извођач ради на багеру оно што спецификација оправке налаже, ми се више фокусирамо на трачне транспортере. То је захтеван задатак пошто имамо мали број електричара на тракама, а чак 15 објеката. Сви су максимално ангажовани, а доста нам помаже електрорадионица за траке – наводи Николић, још једном истичући недостатак радника електроструке. – Познато је колико је наша професија захтевна, мала грешка и неко може да настрада. Електричар мора да буде максимално концентрисан, увек на висини задатка. Он не сме да погреша – тврди Николић.

Пренео нам је и да су на бандвагену, који је нове генерације, предвиђени стандардни електропослови. Радиће се и на „ф“ касети која је током протекле године успешно оспособљена да товари угљ уместо досадашње јаловине. Све у свему, посла има пуно, али ће као и увек, радници са система бити на висини задатка.

Д. Марковић

Жила куцавица БТС-а

Не може се посетити БТС, а да не попричате са багеристом Зораном Мирковићем, жилом куцавицом система, и човеком коме ништа није тешко, а који је овде малтене од самог почетка рада система. Осим палицама „осмице“, посвећено се бави и сређивањем трасе. Решен је да је до пензије доведе до савршенства.

– Као и мој багер, још се нисам уморио. Имам 41 годину стажа, он је нешто млађи са својих 38, и пред нама је још доста посла. Једино што нас мучи је лош јаловински материјал. Још нисмо стигли до главног слоја угља, надам се да ћу и њега закопати пре пензије – каже Мирковић.

Ко се боји воде још

Упркос благој зими
запослени су спремни
за долазак нестабилног
пролећног времена које су
више пута осетили на својој
кожи као велики изазов

На источној граници Површинског копа „Тамнава-Западно поље“, у зони рада багера дрегљана са ознаком ЕШ-105, у тренутку наше посете почетком марта, радници Службе одводњавања санирали су и продужавали део цевовода који су касније укопали у припремљени канал. То ће омогућити овој машини да безбедно пређе на доњу трасу где је планиран даљи њен рад.

– Срећом, овде је реч о окитенским цевима, па брзо иде лепљење и манипулација њима, завршићемо у овој смени. Да су металне у питању, све би било компликованије и ми бисмо ову операцију дуже, а и много теже радили. На копу користимо металне, окитенске и епоксилне цеви, промера од фн 90 до фн 600, а ове окитенске су се одлично показале – дочекао нас је са објашњењем главни рударски пословођа Зоран Илић, познатији као Ића.

Рударски инжењер Радан Крстајић, руководиоца Службе одводњавања, истакао је да су радници Одводњавања

Водосабирник на западној граници копа

увек ангажовани негде на терену по копу, обављајући овакве и сличне послове које често раде упоредо и на више локација. Сада се и истовремено са овом интервенцијом припремају за сутрашњи планирани посао премештања две велике пумпе. Срећом, лепо мартовско време иде им на руку.

– Реч је о обимнијем и комплекснијем послу, који је заправо био планиран за данас, али како нисмо имали расположиве потребне машине „Помоћне механизације“, одложили смо за сутра. Због напредовања рударских радова пумпе које се налазе на западном водосабирнику морамо да пребацимо са северне стране на јужну страну. Реч је о водосабирнику на западној граници копа у који се скупља највише воде јер ту на чак минус десет метара испод нивоа мора испумпавамо воду. То је најдубљи део „Западног поља“, где ради специфичан багер „ведричар“ коме обезбеђујемо изразито суву радну средину за оптималан рад. Последњих месеци ситуација на западној граници је стабилна и тренутни ниво воде у овом водосабирнику је на историјском минимуму – наглашава Крстајић који 15 година ради у „Колубари“, а последње две руководи овом службом.

Како је „Тамнава-Западно поље“ велики коп који заузима површину од око 21 квадратни километар и има три јаловинска и четири угљена система, одликује га и велика разуђеност објеката одводњавања. О њима брине ова служба са око 95 запослених рударске, машинске и електро струке. Они обезбеђују несметан рад свих система испумпавањем воде из копа. Највише посла задаје им „ведричар“, и то када копа на страни где залеже угаљ, па тада морају да

постављају додатне пумпе муљарице и тзв. флајтове како би му максимално исушили подину.

Планирани посао измештања две високонапонске пумпе снаге од 500 киловата и два цевовода од 500 метара на угљеној линији где копа овај багер трајаће неколико дана. Сопствени превоз немају, сналазе се, али воље за рад и искусне мајсторе за сваки посао имају. Кажу да имају и неколико млађих радника које обучавају, али и да је цело надзорно-техничко особље пред пензијом. Све су то искусни и стручни радници, којима су године и деценије рада на овом копу учврстиле њихова знања и умећа, али имајући у виду да је њихов највећи

Пуне руке посла и чизме од седам миља

Запослени ове службе имају пуно објеката одводњавања на овом рудокопу о којима воде рачуна и које држе мапиране у својим главама и, наравно, све знају напамет, па се и у отежаним околностима кад су у питању неприступачни терени, лоши путеви или мрак, одлично сналазе. Водосабирници су распоређени на источној и западној граници, и трећи је у централном делу копа, и у њима се скупља вода са свих страна која се даље избацује из копа. Радници контролишу и прате рад две линије бунара на јужној и на западној страни копа, као и око 15 објеката пумпи од десет до 500 киловата које тренутно испумпавају воду из копа. Контролишу једну ретензију, а доскоро су имали још једну коју су укинули због напредовања рударских радова. Више од десет километара цевовода запослени ове службе одржавају свуда по системима. Добра чизма главу чува док прелазе километре и километре.

Три, четири, позор – пензија

Главни рударски пословођа Илић о води на западнотамнавском угљенокопу размишљаће до јесени, а од јесени пред очима ће му бити само вода из језера у Паљувима на чијој обали планира да забације удицу и дружи се са унучићима. Пензија се примакла, тако да је Ића почео са ситним одбројавањем месеци. Како каже, као да је јуче била 1986. година када је почео да ради.

– На почетку рада „Тамнава-Западног поља“ била је неупоредиво лакша и једноставнија ситуација на копу. Имали смо само два водосабирника, нисмо имали „ведричар“, био је сасвим другачији систем рада. Богами, како се примиче крај, све је више посла и изазова. Али ипак највише ћу памтити 2014. када смо сви били на великим мукама због воде – рекао је пословођа Ића који има 44 године бенефицираног радног стажа.

Радници одводњавања код санираног цевовода на источној граници

Радан Крстајић и Зоран Илић

непријатељ вода, овај посао никад није лако радити.

– Не плашимо се ми ње више. Шта смо доживели све на овом копу, а поготово после катастрофалне поплаве у мају 2014. Када смо успели ту воду да савладамо, све ћемо лако. Потребно је да свих осам сати кроз сваку смену свако од нас одговорно ради свој посао да бисмо све држали под контролом и могли да предупредимо непредвиђене ситуације – рекао је пословођа Илић.

Док смо обилазили неке од објеката одводњавања, прелазећи с једног краја копа на други крај, зауставили смо се у близини ЕШ-а 2, у једној од три зоне где се дисконтинуалним начином производње на овом угљенокопу ископава лигнит. Натоварени камиони одвозили су угаљ пут Дробилане. Како нам је руководица службе

појаснио, ништа од овог посла не би било могуће без постављене пумпе и цевовода.

У малој лименој кућици крај пумпе М5 затекли смо 28-годишњег пумпара Николу Стојковића из Степојевца. Као радник ПРО ТЕНТ-а последњих годину дана је на овом радном месту, а пре тога је радио на угљеном систему као помоћни радник. Осим ове, он прати рад још три, а некад и четири пумпе.

– Посао као посао није тежак, али су услови претешки. Видите какав је терен у питању, а за смену се, кад су све пумпе укључене, пешке пређе по петнаестак километара. Тешко ми је било док сам радио као помоћни радник на систему, то је најтеже радно место на копу. Овде је тежак ноћни рад. Срећом, нисам досад нигде упадао, али било је ризичних ситуација. Кад је блато у питању, зачас пропаднеш. Осим добре воље неопходна је још боља гардероба

и способна лампа – предочио нам је Стојковић наглашавајући да ноћи на копу заиста могу да буду екстремно хладне, као и да је претходних ноћи било минус 15 степени у рупи где се налази његова кућица.

Како Крстајић наводи, руковооци пумпи раде на веома одговорним радним местима, они контролишу и константно прате рад и по неколико пумпи, како дању тако и ноћу, и по не баш приступачним местима.

– Њихова присутност, рад и заинтересованост за посао овде се јасно види. Вода одаје да ли је пумпа пуштена на време или не. Пумпар мора да контролише рад саме пумпе који доста зависи од њих и њихове посвећености послу – истакао је Крстајић додајући да по смени имају пет-шест пумпара, а међу њима су и три жене.

М. Павловић

■ Припреме за инвестициону оправку багера на „Тамнава-Западном пољу“

„Глодар 1“ ускоро у ремонту

На ПК „Тамнава-Западно поље“, током редовног рада роторног багера „глодар 1“, који ради на Трећој угљеној линији, 11. марта дошло је до пуцања ламеле која повезује уређај за дизање са радним мостом и радним точком. Багер је сада обезбеђен. У току су припреме за активности замене свих оштећених делова на багеру, а потом су планирани редовни годишњи ремонтни послови. Инвестициона оправка багера, која је у плану била у мају месецу, биће сада обављена.

За тренутне активности, као и послове у оквиру годишње инвестиционе оправке на овом багеру, задужени су запослени „Метала“ и са копа. Неопходна је бржа набавка делова за багер који треба да буду уграђени.

Како на копу наводе, багер је радио у планумском резу, тако да је радни точак био ослободен на тло и није било опасности по запослене. Производња угља са багера „глодар 1“ планирана за период санације делова биће надокнађена са других производних угљених система.

М. П.

Новоизграђени таложник добро функционише

Планирано је да објекат запремине 25.000 кубних метара који за сада задовољава потребе производње ради наредне три године, до изградње савременог постројења

Надлежни оцењују да се нови филтер-таложник постројења за пречишћавање отпадних вода у „Преради“, који је пуштен у рад крајем прошле године, одлично показао током првих неколико месеци рада. Објекат, који се налази између новоизграђене деонице Ибарске магистрале и површинског копа Поље „Г“, има површину од чак 12.800 квадратних метара и представља један од важнијих инвестиционих пројеката реализованих последњих година у овом сегменту производње Рударског басена

Заменска лагуна

Покренута је јавна набавка за реализацију пројекта изградње нове лагуне број 5, која ће бити заменска за лагуне 1 и 2, које су ван функције због напредовања рударских радова на Пољу „Г“. Изградња ове лагуне очекује се у првој половини 2025. године.

„Колубара“. Реч је о највећем и најзначајнијем елементу технолошког процеса пречишћавања како технолошких тако и санитарних отпадних вода у организационој целини „Прерада“.

■ Рударски радови „затворили“ стари

– Потреба за изградњом новог објекта јавила се због напредовања рударских радова на проширењу Поља „Г“, због којих је у октобру 2021. године искључен из рада стари трећи филтер-таложник за пречишћавање отпадних вода у „Преради“ – подсетио је Владимир Панајотовић, управник Мокре сепарације.

На захтев „Површинских копова“, стручне службе „Пројекта“ су осмислиле измештање канала површинских вода дуж источне границе Поља „Г“, кроз упрошћени рударски пројекат Израда ободног канала по источној косини ПК Поље „Г“. Овим документом предвиђено је да канал пролази кроз Постројење за пречишћавање отпадних вода.

Објекат је израђен према упрошћеном рударском пројекту Проширење треће етапе филтер-таложника постројења за пречишћавање отпадних вода ОЦ „Прерада“.

– Намена филтер-таложника је прва фаза пречишћавања отпадних вода, односно таложење суспендованих материја у поступку пречишћавања отпадних вода – појаснио је Панајотовић и додао да је и овај пројекат изградио „Пројект“.

Таложник је изграђен у облику правоугаоника, мање ширине, да би

се омогућило чишћење талога помоћу ровокопача (багера са дугом руком). Састоји се из две идентичне касете за одлагање отпадног муља са преливним шахтама, које прихватају делимично избистрену воду, укупне запремине 25.000 кубних метара, и једног повратног ценовода, пречника 500 милиметара.

– Таложник је изграђен из два дела. Преградни насип на средини га дели на две идентичне касете које могу да раде независно једна од друге. Тако је омогућен непрекидан рад филтер-таложника и за време чишћења талога из њега, јер док се једна касета буде чистила, друга ће моћи да функционише несметано – објаснио је Панајотовић и додао да је након завршеног пробног рада урађен технички пријем надлежне комисије.

■ Водонепропусна мембрана штити тло

Дејан Ранковић, инжењер постројења пречишћавања отпадних вода, детаљније је говорио о начину изградње и карактеристикама новог објекта.

– Таложник је изграђен насипањем кохерентног материјала у слојевима од по 20 центиметара, који су збијени до прописане збијености. Позајмиште за потребну количину материјала у одговарајућем квалитету је отворено у непосредној близини места изградње. Ширина круне насипа је око пет метара, јер је предвиђено да се око и дуж таложника креће механизација која ће чистити касете. Око самог таложника направљен је дренажни канал напуњен

Владимир Панајотовић

ломљеним каменом, док су преко стављени шљунак и геотекстил. Дренажни канал служи да прихвати атмосферске воде са обода насипа и у случају да дође до изливања отпадних вода из касета. По ободу насипа стављен је хумус и посејана је трава. Касете су обложене специјалном заштитном фолијом, познатом и као HDPE фолија. У питању је водонепропусна баријера, дебљине 2,5 милиметара, чији је задатак да у потпуности спречи евентуално истицање отпадне воде и штетних материја у подземне слојеве терена – објаснио је Ранковић.

Око таложника су постављена и два пијезометра (бушотине), дубине по 14 метара, за праћење евентуалног утицаја садржаја таложника на ниво и квалитет подземних вода. Испитивање стања подземних вода

Дејан Ћорђевић

ради акредитована лабораторија четири пута годишње у складу са законом.

Саговорници су нагласили да су изузетно задовољни организацијом набавке услуге изградње таложника, надзором Сектора за инвестиције ОЦ „Прерада“ у процесу изградње, као и извођачима радова из фирми „Хидросим“ Београд и „Ерозија“ Ваљево, који су у року и траженом квалитету изградили објекат. Захваљују се на помоћи и Служби одводњавања Поља „Е“, која је монтирала потисни цевовод ДН 200 од полиетилена.

Пројектом није предвиђено оградивање филтер-таложника, тако да су постављене позор траке и знакови упозорења.

– Запослени постројење обилазе свакога дана на почетку и на крају смене,

проверавајући стања функционалности и чишћења решетке на преливним шахтама – рекао је Ранковић.

Саговорници су појаснили да процес пречишћавања отпадних вода почиње након скупљања отпадних вода у прихватном резервоару, који се налази у кругу Постојења за пречишћавање отпадних вода, одакле се оне пумпама транспортују кроз цевовод од полиетилена ДН 200 у новоизграђени филтер-таложник. У постројењу су инсталисане две пумпе (радна и резервна), снаге мотора по 110 киловата.

– Отпадна вода се након проласка кроз филтер-таложник прелива на преливнику и гравитационо се враћа подземним цевоводом ка постројењу за пречишћавање у брзомешајући резервоар да би се извршило додатно таложење суспендованих материја, а затим се прелива у секундарни таложник, у следећу фазу пречишћавања. Одатле прелив иде каналом до лагуна 3 и 4, након чега иде бетонским каналом у ободни канал ОК1, а одатле у крајњи реципијент, реку Колубару – рекао је Панајотовић.

Планирано је да нови филтер-таложник буде у функцији наредне три године, односно до изградње новог постројења за пречишћавање отпадних вода „Прераде“ на новој локацији.

– Изградњом савременог постројења добићемо још боље пречишћавање отпадних вода, базирано на специјалној технологији и употреби хемијских и биолошких реагенса. Тако бисмо добили отпадну воду одговарајућег квалитета чији би се један део рецикулацијом враћао у производни процес – нагласио је Ранковић.

Т. Симић

■ In memoriam

Михаило Петровић

Почетком марта вест о изненадној смрти Михаила Микице Петровића потресла је све његове бивше колеге и сараднике у Рударском басену „Колубара“.

Рођен је 24. јуна 1957. године у Лазаревцу. Основну школу завршио је у селу Рудовци, а гимназију у Аранђеловцу. На Рударско-геолошком факултету Универзитета у Београду дипломирао је 13. јуна 1983. године, на смеру за површинску експлоатацију, чиме је стекао звање дипломираног рударског инжењера. Убрзо након тога, у јулу 1984. године, почео је да ради у тадашњем РЕИК-у „Колубара“.

Читав радни век провео је у „Колубари“, где је променио чак 27 радних места. Кроз богату радну биографију у рударској области пословања, на високим и одговорним функцијама, посебан печат оставио је на површинском копу Поље „Д“, где му је било и прво радно место. За 16 година, колико је провео на овом копу, прешао је пут од рударског инжењера приправника, инжењера оперативе, шефа система, шефа смене, помоћника управника рударских радова и припремних радова до директора копа.

Од октобра 2000. до јануара 2002. године обављао је послове главног инжењера „Површинских копова“, потом директора Поља „Д“.

Од јуна 2004. године вршио је функцију техничког директора копа „Тамнава-Западно поље“. Након пет година на тамнавским коповима прелази у Барошевац, где од 2009. године обавља послове техничког руководиоца „Површинских копова“.

Крајем 2012. године именован је за помоћника директора за производно-техничке послове РБ „Колубара“, затим за заменика директора РБ „Колубара“. Након статусних промена у „Електропривреди Србије“, када „Колубара“ постаје огранак уместо привредног друштва, именован је на место директора за производњу угља РБ „Колубара“ на коме је остао све до априла 2016. године када

је почео са радом као пројект-менаџер. Од 2017. до одласка у пензију, 24. јуна 2022. године, био је у „Пројекту“, као самостални пројектант.

Живео је у Рудовцима, где је проводио пензионерске дане. За собом је оставио празнину и бол које ће вечно носити његова породица, супруга Радослава, ћерке Ана и Јована и унук Милијан.

Р. К.

■ Машинци и коповци раме уз раме

Машинци на задатку

Ремонт „глодара 5“ ове године померен је за март. Након комплетне провере и сервиса, багер се враћа на откопавање јаловине на Пољу „Е“

сложено технолошко питање и да тражи озбиљно ангажовање мајстора неколико струка.

■ Увек сличан ремонтни круг

Овај багер је пре две године имао сличан проблем јер је веома дуго у производњи, толико да би са бенефицијама ове године могао да се пензионише, нашалили су се наши саговорници.

Уз тај ванредни посао, списак ремонтних активности и овога пута био је уобичајен – транспорт багера, замена полумесеца, кашика и папуча на самом ланцу транспорта. Уз њих, имали су једну операцију која је захтевала додатни труд – ослањање багера на потпорне штицне.

Наша екипа машинце на терену посетила је у моменту када су посао већ приводили крају, радили су на обарању поменутих штицни на којима се багер држи приликом ремонта.

– Након овога на реду су мотори преломног дела траке три, а затим монтажа редуктора испиног левка. Максимално користимо сваки тренутак и чинимо све што је у нашој моћи да се багер што пре врати на систем и настави производњу јаловине – рекао је најодговорнији човек на терену, шеф радилишта Немања Антонијевић.

Заваривач Златко Живковић започео је свој радни век у Монтажној групи и стално је на терену већ 17 година. Његов задатак на

овом багеру обухватао је резање, сечење, заваривање кућишта лежаја радног точка и сечење папуча на транспорту.

– То су уобичајена задужења, углавном слична, јер ми радимо санацију старих делова. Али волим свој посао, бавим се заваривањем и у слободно време – каже Златко.

Њему и осталим колегама током фотографисања испред багера спонтано се придружио и Жељко Бабовић, предрадник, са речима да радници увек радо забележе тренутак када је успешно урађен још један посао. Каже да своју екипу на терену доживљава као породицу већ 23 године.

– Ми заједно проведемо пола живота, а у друштву су тешки тренуци лакши, а срећни лепши – рекао је Бабовић.

Свако на свом задатку

На овом послу на терену је тридесетак радника. Ту су и пословође и посада багера, која је присутна и помаже и док багер стоји. Ради се дан-дан, односно сваки други дан по 12 сати, и тако у две смене. Има доста рада на висини, у принудном положају тела и тражи се дизање терета у том положају.

Упркос томе што велики број људи циркулише на том простору, нагласили су да је атмосфера добра, али да се посебна пажња обраћа на безбедност радника, и саме справе.

Током марта на радилишту Поља „Е“ у Зеокама ужурбано је рађено на сервису багера „глодар 5“, који је у ремонт ушао нешто раније него што је планирано. Одлука да се у инвестициону оправку уђе сада донета је због ванредног догађаја – пуцања лежаја у маказама радног точка, након којег су надлежни проценили да је најсврхисходније овај застој продужити и искористити за комплетну проверу и сервисирање машине. Послови су, као што је и уобичајено, поверени „Металовој“ Монтажној групи на терену.

– На основу геометријских мерења дошли смо до закључка да неће бити једноставно решити проблем пуцања лежаја у маказама, па смо након два дана озбиљнијег разматрања решили да из хаваријске поправке пређемо у ремонт – рекао нам је Владимир Бартулин, пословођа на радилишту и појаснио нам оно што рудари одлично знају – да је нарушавање геометрија радног точка

Илија Стевановић

Златко Живковић

Сви су се сложили да се надају да ће нови радници, који су ту преко ПРО ТЕНТ-а, добити исти статус као и они, јер раде све барабар, а посао је теренски и није лак.

И део посла за који су задужени електричари овога пута био је захтеван. Застој у раду багера искоришћен је да се замени дотрајала опрема.

– Избацили смо такозвану кабловску кацу и модификовали је. Такође, заменили смо старе каблове и ставили нове. То је урађено на скоро свим багерима у „Колубари“, а сад је била прилика и на „петици“. Пошто више не постоје заменски делови, јер су багери стари, осмислили смо ову иновацију која се показала као добро решење. Верујемо да ће функционисати како треба и на овом багеру – појаснио нам је Горан Марковић, електропословођа Монтажне групе.

У тиму електричара Монтажне групе био је и Александар Мањулов, који је радио моторе, уљне пумпе, све што је потребно да би мотор добро радио.

– На сваком багеру радимо сваке године исто. Таман средиш све, па опет Јово наново. У Монтажној групи сам 25 година. Динамично је и због тога ми више одговара него посао подстаничара, који сам 11 година радио на „Тамнава-Истоку“, искрено ће Мањулов.

■ Коповци као помоћ и надзор

Као надзор са Поља „Е“ током ремонта присутни су били и Александар Арсенијевић, инжењер у оперативи, и Предраг Вулићевић, шеф Машинске службе.

– Пошто знамо проблематику багера, ту смо ради надзора и сарадње са људима из Монтажне групе, који су извршиоци радова. Тачно се зна дневни план активности и сви дајемо свој допринос, другачије не може. Замењена су оба лежаја на вратилу радног точка како би багер могао поуздано да настави са радом као главни чинилац Шестог БТО система. Улога му је да отвара угаљ „глодару 8“, који је следећи на реду за ремонт – објаснили су инжењери.

Помоћник шефа Машинске службе Владан Марковић на овом багеру ради већ 20 година, и познаје га одлично.

– Ми смо ту да контролишемо уградњу делова и организујемо нашој посади багера послове које Погон за ремонт не ради као што су замена ролни, заптивних гума, провера лежајева и тако даље, и то углавном раде бравари. И кад је редован рад и кад багер стоји у управци посла има 24 сата – нагласио је Владан.

Један од бравара из посаде је и Илија Стевановић са радним искуством од 15 година. На „глодару 5“ је скоро три године. У својој смени посао дели са једним колегом.

– Конкретно током ове оправке радили смо на отварању бубњева, како бисмо измерили зазор у лежајевима, прегледали смо бункере, а сада спремамо багер мазањем тркача, како бисмо га оспособили за рад – набројао је Илија.

М. Пауновић

„Глодар 5“ на потпорним штицама

Пролећни ремонт ЕШ-а 10

Док ЕШ 6/45 неуморно ради на јаловини, његов габаритнији „колега“ направио је паузу како би биле урађене редовне провере и сервисирања опреме

Током марта на Пољу „Г“ ради се редовна инвестициона оправка ЕШ-а 10/70. Циљ ове интервенције је додатна стабилност производње, с обзиром на то да је реч о машини која заједно са својим мањим „колегом“ ЕШ-ом 6/45 чисти кровину угља, односно јаловину којој роторни багер не може да приђе.

Добро припремљен плац и неочекивано суво време за ово доба године ишли су у корист запосленима који су радове на ремонту започели 3. марта и посветиће им двадесетак дана.

– Као што је уобичајено, задужени смо за задизање горње градње, извлачење базе, демонтажу централне осовине, извлачење кружног венца и његово слање на регенерацију – набројао нам је послове Бојан Анђић, руководилац радова у Погону за ремонт.

Мајстори су нам појаснили да је посебна пажња посвећена регенерацији кружног венца багера, који је изложен великом притиску током рада.

– Током ремонта ангажовани су један пословођа, два бравара и један заваривач из ПРО ТЕНТ-а, као и пет бравара и три заваривача из „Обилића“ – објашњава Анђић и додаје да је то мали број људи за овакав обим посла.

Помоћник машинског управника Поља „Г“ Бранко Новаковић упутио нас је да је најчешћи проблем са базом ЕШ-а, која се због великог

терета често може оштетити. Пошто нових база нема, постојећа се фугује, заварује и тако се пукотине санирају.

Пословођа на ЕШ-евима Александар Деспенић истиче да за ремонт овог типа багера не постоји довољно адекватних делова, тако да се они импровизују и праве од постојећег материјала.

– Овај тип машине се тешко креће на тврдом терену, јер се у том случају плоча која је велике површине клима и долази до пуцања материјала. С друге стране, ако је терен много мек, багер потања, тако

да је неопходно наћи средину. Оваквих багера у РБ „Колубара“ има три – један је на „Пољу Г“, а друга два су на Пољу „Е“. Превише су тешки и остварују велики специфични притисак на тло, те зато захтевају израду специјалне трасе. Због тога је компликованије транспортовати их чак и од „глодара“ који, иако су тежи, имају мањи специфични притисак – објашњава Деспенић.

С. Ђоковић Станковић

Александар Деспенић

Бранко Новаковић и Бојан Анђић

Распоређују се према потребама

ЕШ је до сада био на кровини угља и спремао је трасу за транспорт механизације са Поља „Г“ на подручје Скобаља.

– Правио је рампу на којој излази „глодар 1“, а затим вукао шљунак на место где ће багер прећи реку Колубару. Када у јулу дође време за прелазак багера и у реци се поставе цеви, онда ће ЕШ набацати материјал и попунити увалу, а када багер пређе, откопати је. У зависности од тренутне потребе копа, ЕШ ће остати на Пољу „Г“ или ће прећи на „Радљево“ – објашњава Жељко Петровић, руководилац Поља „Г“.

Дарко Терзић

Ново возило
набављено за
„Прераду“, али ће се по
потреби користити
и на површинским
коповима

СТИГАО НОВИ ВАТРОГАСНИ КАМИОН

Од краја фебруара „Прерада“ има нови ватрогасни камион. Са цистерном од 6.000 литара воде и цистерном од 600 литара екстракта за пену, комбиновано возило марке ман по снази је најјачи камион који је до сада стигао у Рударски басен „Колубара“. Очекује се да током марта буде пуштен у оперативни рад. С обзиром на то да је заштита од пожара саставни део експлоатације угља и да „Колубара“ припада првој категорији угрожености од пожара, у Сектору за заштиту од пожара кажу да је свако ватрогасно возило изузетно значајно.

– Камион је првенствено набављен за „Прераду“, али ће се по потреби користити и на површинским коповима. С погоном 6 x 6 и мотором од 400 коња, технолошки је веома напредан и поуздан. Све тражено за ватрогасну надградњу и опрему у високој квалитету обезбедила је фирма „Емпекс“. У „Преради“ смо имали возило које је у међувремену расходовано, тако да нам је ово дошло у прави час. Видећемо како ће

се показати, али очекујемо да успешно извршава задатке како на асфалу тако и у копу – навео је Дарко Терзић, главни инжењер Сектора за заштиту од пожара.

Возило је стигло у Ватрогасну јединицу „Прерада“, тј. „Прерада–Метал–Дирекција“ јер су одавно надлежности ове јединице проширене због реорганизације, па је сада и званично покривена цела индустријска зона Вреоци.

– Претходно возило марке камаз, добијено 2021. године, и ово ново, уз ватрогасну опрему коју смо у међувремену набавили, обезбеђују нам добру опремљеност за брзо, ефикасно и квалитетно реаговање на пожаре без обзира на интензитет – казао је Терзић и додао да је у перспективи набавка два возила за површинске копове.

Током 2024. године ватрогасне јединице Сектора за ЗОП имале су 902 интервенције гашења пожара. Почетних, односно малих пожара, без материјалне штете, било је 896. Од преосталих шест са материјалном штетом, пет је било на коповима и један у „Преради“.

– Најбитније је правовремено реаговање. Ако је у почетној

фази, пожар се може угасити приручним или мобилним средствима. Пожари најчешће настају када се ролне загреју и запале траку. Радници из производње то примете и често их угасе и пре но што ми дођемо. Обично су они прва линија одбране. И шире посматрано, свест запослених је данас на много вишем нивоу него раније. Свакако, радимо и даље у том смеру – појаснио је Терзић.

Поред репресивних мера заштите од пожара, превенција представља један од најважнијих аспеката ЗОП-а, где се по значају посебно издвајају дежурства током ремонта, превентивна заштита при пословима заваривања и резања, увођење новог радног места – сменски инжењер заштите од пожара, као и организација превентивних мера у самим погонима. Највећи део мера ЗОП-а је под сталним надзором инспекција Министарства унутрашњих послова.

– У гашењу пожара Сектор за ЗОП често помаже локалним ватрогасно-спасилачким јединицама МУП-а Републике Србије, најчешће ВСЈ Лазаревац. Та сарадња је на веома високом нивоу. Када смо ближи угроженој

локацији, ми први излазимо на терен и гасимо. Помажемо, наравно, али је „Колубара“ константно приоритет. И увек остављамо резерву да бисмо могли да реагујемо ако се код нас деси нешто непредвиђено – истакао је Терзић.

Ватрогасне јединице „Колубаре“ пружиле су помоћ у недавном спасавању радника који су у Петки копали канализациону мрежу када се на њих обрушила земља. Опрема је активно учествовала, ватрогасци су били присутни и спремни за реаговање.

М. Караџић

Поверење и блискост

„Колубарини“ ватрогасци нису ватрогасци-спасиоци, али им посао спасавања није стран. Бранећи људе и имовину, они неретко угрожавају своје животе. – Када одете на интервенцију, никада не знате шта може да се деси. Угрожена лица не могу да заштите ватрогасце и због тога су међусобно поверење и блискост најбитнији за њихову безбедност. Ватрогасци штите једни друге и то није случај само у „Колубари“ – нагласио је Терзић.

Милош Живановић, Бранко Лазаревић, Драган Марковић, Филип Ђукетић, Бојан Мартиновић, Срђан Димитријевић, Иван Митровић и Стефан Мартиновић

Иду тамо одакле други беже

Драматично спасавање од одрона земље тројице радника који су радили у рупи дубокој пет метара у селу Петка скренуло је пажњу на тихе хероје нашег града

Двадесет и пет дугих минута ватрогасац-спасилац Филип Ђукетић био је испод земље затрпан 19. фебруара штитећи својим телом заробљеног радника у рупи дубокој пет метара у селу Петка. Његови саборци на површини за то време чинили су све како би што пре стигли до њих.

Копали су лопатама, ашовима, рукама, а због скученог простора откопану земљу бацали су иза себе како би својим телима спречавали да изазове нове одроне. Нико није одустао док нису испунили своју мисију – док нису извукли најпре двојицу затрпаних радника, па свог колегу, и на крају најдубље заробљеног човека, кога је управо храбри ватрогасац Филип спасао од трагичног исхода.

– Овако тешке интервенције се не дешавају често. Заправо, претходно спасавање из рушевина је било пре десетак година, што не значи да не може бити опет ускоро, али се ми сви надамо да овакво искуство више нећемо доживети. Као добро уиграна екипа били смо спремни да се ухватимо укоштац са ситуацијом. Наш посао је по томе специфичан, ми имамо виши циљ, да помогнемо људима у невољи – рекао је командир Ватрогасно-спасилачке јединице

Лазаревац Милош Живановић, подсећајући да се управо због свих тих аспеката њихов посао сврстава међу пет најризичнијих занимања.

Током прошле године ова екипа имала је 258 интервенција и спасли су десет особа. У јединици има 42 ватрогасца распоређена у четири смене. Највећи број њихових интервенција чине пожари, а затим акције у саобраћају пошто кроз нашу општину пролази магистрални пут на којем се највише дешавају удеси. Такође, прошле године су имали и неколико интервенција у железничком саобраћају. Лазаревачки ватрогасци су професионално обучени и опремљени посебним алатом и техничким возилом за те намене.

Без панике и трезвено одреаговати, бити прибран, стабилан, физички спреман, кључне су особине ових људи који су све то показали док су недавно спасавали угрожене раднике и свог колегу. Како је Ђукетић истакао, када су стигли на лице места ниједног тренутка се није премишљао, одмах је знао шта треба да учини.

– Све се брзо дешавало, али знао сам да морам да сачувам заробљеног радника од одрона земље. Спустио сам визир, положио главу доле и заштитио га телом. Земља је

грунула и кроз нас затрпала. Одједном је настао мрак, али и даље сам чуо колеге како раде на површини. Знао сам да ће они све учинити, али и да време истиче. После другог одрона осетио сам још већу тежину земље на леђима, и полако нам је нестајало ваздуха. Било је све топлије, и убрзо сам остао без свести – присетио се тешких момената 36-годишњи Ђукетић, истичући да је највећи изазов у њиховом послу заправо победити себе, савладати своје страхове за неке више циљеве, а у шали знају да кажу да је то заправо „ватрогасни вирус“ који имају у крви.

Налет хладног ваздуха и руке кржаве од копања колеге Драгана Марковића следеће су чега се Филип сећа. А када су га извукли, угледао је и уплакана лица својих колега, ових храбрих громада од људи. Ту су били још и Иван Митровић, Бојан Мартиновић, Драгиша Лазаревић и Срђан Димитријевић. Како кажу, Марковић је био тај који је поднео највећи терет, храбрећи своје саборце да истрају и не одустају.

– Трудно сам се из све снаге да пружим колегама подршку, да их охрабрим и мотивишем да не смео да станемо упркос тешким околностима. За себе сам знао да могу и морам да издржим, али без њих ја не могу ништа сам. У овом послу само удружени можемо све да постигнемо јер смо онда најјачи. Зато смо и успели да спасимо Филипа и остале угрожене. Ми смо заправо једна породица, све што преживимо заједно чини нас блиским и повезаним, а о томе најбоље говори то што смо се после те драматичне акције сви вратили у станицу, нико није хтео да иде кући – истакао је Драган Марковић који 17 година ради у овој јединици.

М. Павловић

Апел суграђанима

У претходном периоду ова јединица је имала повећани број пожара на отвореном, а како је најчешћи узрок пожара људски фактор апелују на све суграђане да поштују Закон о заштити од пожара којим је строго забрањено спаљивање остатака од биљних култура, стрних усева и ниског растиња, а поготово паљење поред коловоза чиме се озбиљно угрожава безбедност.

Покушај да се ухвати корак

Од ове године
организација
свих градских
манифестација, за
коју су до сада биле
заслужне установе
културе, прелази
у надлежност
Туристичке
организације
Лазаревца

На Сајму туризма који је од 20. до 23. фебруара одржан у Београду, Туристичка организација Градске општине Лазаревац промовисала је наш град као атрактивно туристичко одређиште богатог црквеног наслеђа са потенцијалима за развој етно, манифестационог, индустријског, спортско-рекреативног и других облика туризма.

Овом приликом, према речима Ненада Бачанца, директора, истакнуто је да организација покушава да ухвати корак са новим технологијама и медијима – у току је израда новог сајта, за који се ради потпуно нова платформа. На будућој интернет страници, уз детаљно истакнуту туристичку понуду града и околине, биће омогућена и пријава учесника за учешће на фестивалима и радионицама. Иста платформа користиће се и код инфо-пултова – интерактивних екрана који ће бити постављени на неколико места у граду. Туристичка понуда са сликама, видео-снимцима града, са манифестација, најавима догађаја, биће представљена и на ЛЕД екрану у излогу туристичке организације.

Претходних месеци радило се и на афирмацији и популаризацији фејсбук и инстаграм страница.

– Оно по чему је Лазаревац препознатљив је рударска делатност и повезаност са великим историјским догађајима из прошлог века. Најчешће одређиште посетилаца који

■ Са сајма туризма

долазе у Лазаревац је Храм Светог великомученика Димитрија са спомен-костурницом погинулих бораца Колубарске битке. Велика посећеност овог културног добра од изузетног значаја отвара могућност афирмације осталих објеката црквеног наслеђа. У туристичкој организацији у понуди је предлог за три нова излета који обухватају црквено наслеђе Лазаревца. У припреми је стална поставка ретке богослужбене књиге, која ће се налазити у Парохијском дому у Лазаревцу. Поставку ће чинити црквене књиге, прикупљене у свим црквама парохије од којих већина спада под културно добро, јер су старе више од два века – најавио је директор ТО.

Лазаревац је познат и по великом броју манифестација, од којих неке већ имају дугогодишњу традицију и представљају заштитни знак и обележје града – Међународни фестивал хумора

за децу, Фестивал српских вина, Фестивал занатског пива. У организацију и извођење програма манифестација од почетка је укључен већи број лазаревачких установа културе, међутим, од ове године организација свих манифестација прелази у надлежност Туристичке организације.

– Планирамо да ову понуду додатно проширимо, и интензивно радимо на томе. Неке од нових манифестација које планирамо да уврстимо у годишњи циклус су Винска зима, дејчи фестивал „Корени“, који би био осмишљен у сарадњи са „Соко домаћинством“, као и већ препознатљив „Soko Čovka trail“ – набраја Бачанац, показујући нове флајере, разгледнице и брошуре, међу којима је и брошура Лазаревачко виногорје са кју-ар кодovima, чијим скенирањем се долази до локације винарија преко гугл мапа. У изради је

слична брошура за угоститељске објекте у Лазаревцу и околини.

Бачанац се осврнуо и на потенцијал развоја индустријског туризма, што је тема о којој се говори већ деценијама.

– Покренули смо конкретну иницијативу за сарадњу са ЕПС-ом и „Колубаром“ како би заинтересованим туристима било омогућено да се упознају са радом рударске механизације и целокупним процесом експлоатације угља. Рударски горостаси су увек атрактивни и импозантни туристима, а примећен је пораст заинтересованости за посете необичним пределима и пејзажима створеним површинском експлоатацијом. На одлагалиштима копова „Колубаре“ претходних година сниман је већи број кадрова за филмове и серије. Такође, атрактивне могу бити и парне локомотиве које су раније коришћене за превоз руде – подсећа Бачанац и додаје да би велики значај за туристичку понуду града имало формирање музеја рударства. Идеја је да се осмисли основна поставка везана за јамско и површинско рударење, механизацију и слично, а посебан сегмент би могао садржати археолошко благо пронађено приликом рударских ископавања.

А. Тошић

Развој руралног туризма

Према подацима, мали број домаћинстава лазаревачке општине заинтересован је за бављење етно-туризмом, а још мањи број њих користи подстицајна средства. До краја марта отворен је јавни позив за доделу средстава за подстицање развоја и унапређења руралног туризма и угоститељства, који је расписало Министарство туризма и омладине. Висина подстицаја по пројекту је 2,9 милиона динара, уз десет одсто минималног учешћа корисника. Главни услов је постојање објекта сеоског туристичког домаћинства који је евидентиран у систему е-туриста.

У релаксираном кораку

Оваква дружења не постоје на другим местима. Спорт је или мушки или женски, а фолклор је мешовита група позитивних људи на правом месту – указује Невена Мићић Стојковић, чланица друштва

Два пута недељно у Дому културе у Степојевцу окупљају се ветерани

Културно-уметничког друштва „Младост“. Било да су стари чланови, да су раније играли у рудовачком „Рудару“, вреочком „Диши Ђурђевићу“ или у неком другом КУД-у или да су недавно први пут стали на сцену, све их зближава жеља да се кроз осавремењене верзије традиционалних игара рекреирају и квалитетно проводе време.

Ветерани од фебруара 2024. године играју у тренутном саставу. Стално је активно 20–25 играча. Углавном су старији од 35 година. Уз Степојевчане, играчи долазе и из Врбовна, Лесковца, Лајковца, Лазаревца, Уба... Прва година рада у обновљеном саставу била је прилика за посету и разговор.

Место окупљања

Од почетка рада 1989. године играчи „Младости“ одиграли су на стотине концерата у земљи и иностранству.

Око 140 чланова тренутно је распоређено у четири ансамбла – први, други, дејчи и ветерански. С оркестром их је око 150.

Председник КУД-а је Саша Нешић. Планирају да и ове године организују Фестивал фолклора „Александар Марић Аца“. Шест међународних ансамбала потврдило је учешће.

– Први ансамбл је захтевнији, наравно. Пробе су дуже, већи је напор. Данас ми пробе ветерана баш пријају и радујем се свакој. С обзиром на скромни почетак прошле године, ниво је одличан. Користим прилику да позовем заинтересоване да нам се придруже – каже Маријана Николић, која је у фолклору од седме године.

Протеклих месеци ветерански ансамбл је наступао у Степојевцу, Обреновцу, Лазаревцу и Београду. Игру под светлима и пред публиком одређују као неописиво искуство које се разуме само ако се доживи.

– Можда звучи као клише, али ми смо као једна велика породица. Ово је издувни вентил од свакодневице и обавеза. Волео бих да се све секције КУД-а развијају и квалитативно и квантитативно. Деца су склоњена са улице, а и нама је јако лепо – напомиње Жељко Марковић, играч са готово три деценије фолклорног стажа.

Деца неких играча су чланови млађих ансамбала. Значај је већи када се има у виду чињеница да мала места не дају много прилика за овако организоване активности. КУД повезује

Степојевац, једногласни су ветерани.

– Пробе су ми првенствено битне због здравља и физичке активности. Све негативно овде избаците из себе, а и дружење је феноменално – сумира утиске Слађана Кастратовић, која игра од своје дванаесте године.

И Невена Мићић Стојковић има искуство играња у првом ансамблу. Младе године носиле су више снаге. Тада су јој биле драже стилизоване кореографије са соло деоницама. Данас је то небитно.

– Важно ми је да смо заједно. И пре уласка у салу, још кад кренемо на пробу, тада се сви проблеми забораве. Вуче нас добра енергија, због тога долазимо. Оваква дружења не постоје на другим местима. Спорт је или мушки или женски. Фолклор је мешовита група позитивних људи на правом месту – наглашава Невена.

Иако је кратко играла у основној школи, Драгана Симановић игру с ветеранима сматра правим почетком. У КУД-у је шест месеци.

– Прве асоцијације на фолклор за мене су путовања и пријатељства за цео живот. Често због обавеза овде дођемо

напети, али нас атмосфера и игра ослободе стреса. Сјајно је и када на наступима виђамо људе у озбиљним годинама који и даље играју – објашњава Драгана и подсећа да и педијатри препоручују фолклор као активност која код деце развија координацију, побољшава држање и доноси бројне друге предности.

Ветерани би волели да их је више и да њихова прича траје. Прва станица на том путу биће сусрети ветерана у Шапцу.

М. Караџић

Другачији приступ

Пробе ветерана су физички мање захтевне јер се све прилагођава њиховим годинама. Имамо у виду и почетнике који тек улазе у свет народне игре. Темпо је приступачан. Неке кораке мењамо да би могли да их одиграју, али се форма кореографије не губи. Они могу да издрже 45–60 минута. Једноставно, видим по њима када је време за завршетак пробе. Све је лежерније – објашњава Дражен Радовановић, уметнички руководилац КУД-а „Младост“, и додаје да ове пробе и њега опуштају.

Природно окружење нове генерације

Модерна галерија отворила је овогодишњу излагачку сезону 6. марта изложбом Данире Совиљ, младе уметнице која се први пут представила лазаревачкој публици својом четвртим самосталном изложбом под називом „Intro & Extro“, сачињеном од 18 дигиталних графика.

Кустоскиња Модерне галерије Даринка Станојевић напоменула је да су изложена дела плод петогодишњег рада уметнице. Реч је о дигиталној графичкој у којој ауторка исказује интересовање за типографију као визуелни моменат у свом раду којим прича приче, како оне интимне и дубоко личне тако и оне у чијој основи су социолошки феномени који су последица дешавања у реалном времену. На сваком делу поред графичког решења присутна је и фотографија која му даје експресивност, динамичност и моћ да остави јак визуелни утисак на посматрача, а вишеслојност радова од заинтересованог гледаатеља изискује ангажман и промишљање.

Данира Совиљ за последњих годину дана имала је четири самосталне изложбе, као и бројна колективна излагања. Према њеним речима, дигитална графика је њеној генерацији природно окружење јер је време у којем живи, у ком се школовала и радила довело до тога да то буде медијум кроз који ће се изражавати.

– За припрему изложбе није потребно баш пет година, али време је потребно да нас неке теме дотакну, да се ствари десе и да дођемо до храбрости или нелењости да се ангажујемо, како би се сва та дешавања реализовала као самостална изложба – објаснила је Данира Совиљ, додајући да су јој, као архитекти, теме често повезане са градом.

Лазаревачка публика, која је топло дочекала ауторку, сазнала је да је она завршила средњу Уметничку школу у

Краљеву, а основне и мастер студије на Архитектонском факултету у Београду, на којем је 2021. године докторирала и где је запослена као асистент.

Изложба је отворена до краја марта. У наставку изложбене сезоне биће представљена дела Павла Максимовића, Иване Давидовић Ивезић, Ирене Бијелић Горњак и Драгане Станковић, Јована Марјанова, Јована Јоне Павловића, Тијане Стажевић Мијаиловић и Миле Гвардиол.

М. Димитријевић

■ Нови мурал на зиду ОШ „Војислав Вока Савић“

За великане науке и уметности

На фасади „Вокине“ школе ових дана освануо је мурал који слави најзначајније личности из света науке, уметности и просвете са ових простора. Аутор занимљиве сликовне композиције је наставник ликовне културе ове школе Владимир Петровић

и она је осмишљена тако да представи школску сцену у којој су ови великани приказани као предавачи на једном симболичном часу.

Централним делом мурала доминира фигура Војислава Воке Савића, који је био просветни радник и учитељ,

док су око њега распоређени други истакнути научници и уметници. С леве на десну страну, посматрач може препознати ликове Стевана Стојановића Мокрањца, Надежде Петровић, Светог Саве, Јосифа Панчића, Вука Караџића, Јована Цвијића, Милутина

Миланковића, Николе Тесле и Десанке Максимовић.

У токи је израда десет кју-ар кодова који ће бити на муралу и који ће водити ка интернет страницама на којима се деца могу више информисати о истакнутим личностима и њиховим делима.

Ј. П.

Век од почетка радова у јами „Пркосава“

Први радови у подземном руднику „Пркосава“ у истоименом месту започели су 1925. године. Експлоатација је трајала 20 година, а седамдесетих година прошлог века простор је затрпан јаловином са Поља „Б“

14 до 24 метра. Повлата је била релативно танка, а угаљ се местимично могао експлоатисати површинским путем. У јами се до угља долазило минирањем.

– На једном радилишту – опави у свакој смени је радио по један палилац мина, један рудар који је био вођа смене, један помоћник рудара и возач – лафер. У целом руднику по смени је било не више од 50 људи. Палилац мина отпуца угаљ, он се обруши, прокопа се штрека куда ће да иде пруга и приступа се копању. Помоћник рудара шемером – специјалним будаком којим се копао угаљ, ушилца са леве и десне стране да би средину могао лакше да одвали. Добијени угаљ су товарили и извозили заједно, јер се норма од 12 вагончића у смени морала испунити – чули смо од Радомира Вукадиновића Вукадина, кога сећање на очеве приче о раду у руднику „Пркосава“ и даље служи, иако је пре чак 24 године пензионисан као руковац станице на Пољу „Б“. Радомир је као дете свом оцу Веселину, који је радио у подземној експлоатацији као помоћник рудара, свакога дана доносио ручак у јаму. Једном је чак успео да се неопажено ушуња дубоко унутра,

тако што се завукао између вагончића када возач није гледао. Када је стигао на циљ, лафер га је приметио, а када му је осветлио лице лампом карбитушом, одмах га је препознао и казнио шамаром, јер је изложио великој опасности и себе и њега.

По Радомировом сећању, улаз у јаму налазио се у близини места на коме се сада налази ловачка чека код пута који повезује Рудовце и Пркосаву. На улазу у окно јаме је била висока два и по метра, а у опави, где су рудари бушили и минирали, седам до осам метара. Од улаза се пружао један главни тунел који се рачвао на више канала. Дужина подземног рудника од рударског окна до шахте за довод ваздуха, која се налазила у близини данашњег језера Пркосава била је око километар и по.

Ископани угаљ из јаме је извожен уз помоћ композиције састављене од дванаест дрвених вагончића, које су вукли коњи, а водио их је лафер. Свака смена имала је по коња, а у сваком тренутку било је око 7–8 коња, који су чувани са посебном пажњом у пространој штали, која се налазила код улаза у јаму. Угаљ извучен из рудника прво је

Подземна јама у селу Пркосава свечано је отворена на Светог Прокопија, 21. јула 1927. године, а експлоатација угља је кренула 1930. године. Већински власник рудника је био Велимир Томашевић, индустријалац из Београда који је ангажовао Руса Михаила Саванова да испита угљене резерве и квалитет лигнита. Право експлоатације угља добијено је на подручју које је обухватало око 900 хектара. Угљени слој је био дебело од

1 Спомен-плоча у Рудовцима

1 Радомир Вукадиновић показује где се налазила јама „Пркосава“

кипан на кипу, а затим са ње, пругом дугом два километра, одвожен у вагоне државне железнице.

– Након затварања рудника на њивама у близини језера Пркосава стварала су се велика удубљења у које је улазила вода, и ми смо се као деца купали у тим барама – сећа се Вукадиновић и подсећа да је читав простор на коме се одвијала подземна експлоатација 70-их година прошлог века прекривен слојем јаловине са Поља „Б“, дебелим од 10 до 15 метара. Тако су трагови некадашње јамске експлоатације остали дубоко испод земље.

Рудник „Пркосава“ остао је запамћен и по томе што су се рудари маја 1939. године побунили због тешких услова рада, и ступили у организован штрајк. Према речима

некадашњих јамских рудара, забележеним у новинама, копало се и голим рукама, громаде угља цепале су се дрвеним клиновима и мацолама, радило се од јутра до мрака за симболичну зараду која је често била довољна само за куповину рударске лампе и муниције за минирање угља у јами. Радници су се изборили за своја права, скраћење радног времена и повећање надница. На Дому културе у Рудовцима постављена је спомен-плоча на којој су записана имена учесника штрајка.

Угаль се у „Пркосави“ повремено вадио и у време Другог светског рата, када су на копању руде радили заробљени Немци. После Другог светског рата рудник је национализован, а за потребе радника

изграђено је рударско насеље у Рудовцима са осам стамбених зграда и дирекцијом рудника. О значају рудника „Пркосава“ у то време говори и то да је на насловној страни листа „Борба“ из 1949. године забележен податак о највећем дневном учинку од 208 вагонета, у смени надзорника Живомира Симића.

Решењем Председништва Народне Републике Србије од 31. децембра 1949. године, донета је одлука о спајању бивших дирекција рудника „Колубара“, „Јунковац“ и „Пркосава“ у једну дирекцију басена. Ступањем на снагу ове одлуке, јама „Пркосава“ је затворена средином 1950. године када је ископано 65.143 тоне угља.

А. Тошић

Фотографија из албума породице Томашевић из Венчана

Тренутак са отварања подземног рудника „Пркосава“ 21. јула 1927. године остао је забележен црно-белом фотографијом. На фотографији се налазе власници рудника Велимир Томашевић и Радивоје Томашевић, као и чланови њихових породица. Рудник су освештали локални свештеници, а претпоставка је да се ради о свештеницима цркве Светог великомученика Георгија из Венчана, којој село Пркосава парохијски припада. У то време у венчанској цркви служили су Владимир Симић и Драгомир Јовановић. Присутни су били обучени у свечана одела и народну ношњу, што указује на то да се радило о важном и знаменитом догађају.

Ко су били власници рудника „Пркосава“?

Велимир Веља Томашевић наводи се као власник рудника „Пркосава“ на више места у писаним изворима. Међутим, према речима Рајка Јовановића из Тулежа, једног од потомака Радивоја Томашевића, рудник је био у власништву Веље Томашевића 60 одсто, док је у власништву Радивоја Томашевића био 40 одсто, што, како каже, потврђује забележба о плаћеним порезима за 1937. годину, коју је имао на увид деведесетих година у општини Лазаревац.

Како даље каже Јовановић, Велимир Томашевић је син Јеремије Томашевића, абаџије који се из Венчана преселио у Београд где је отворио терзијску радњу на Теразијама. Веља је био индустријалац и банкар. Имао је банку у Кнез Михаиловој улици у Београду, на месту где је касније отворена кафана „Грчка краљица“. Јеремијин други син Никола вишеструко је одликован дивизијски генерал. Радивоје Томашевић из Венчана био је утицајан и поштован у свом селу и председник венчанске општине после Првог светског рата. Уз помоћ својих утицајних и имућних рођака, Веље и Николе, успео је у Венчанима да изгради пијацу, здравствену амбуланту, да доведе сталног лекара – Русињу Анастасију Завалејевску. Радивоје је био и сувласник рудника „Пркосава“. Када је пронађена руда угља у Пркосави, Томашевићи су ангажовали Руса Михаила Саванова, који је испитао квалитет угља и угљене резерве, након чега је започета експлоатација.

Рудник „Пркосава“ је након Другог светског рата одузет од власника и национализован. Породици Велимира Томашевића је саопштено да је приликом одузимања имовине Веља извршио самоубиство, скочивши са трећег спрата зграде у Кнез Михаиловој улици. Међутим, породица и данас сумња у истинитост ове приче.

Уз игру сам развио машту и самопоуздање

Србија има поштовања вредну традицију када је реч о стварању услова за нормалан живот слепих и слабовидих

Мирко Димитријевић (52) од рођења нема једно око, а на друго једва види. Ипак, он се у свакодневном животу сналази чак и боље од неких који имају беспрекоран вид.

– Убеђен сам да ми је шах помогао да надоместим свој хендикеп. Уз ову древну игру развио сам машту и стекао огромно самопоуздање. Некад ми се чини да видим и оно што не би требало – кроз шалу каже Мирко.

Пре 15 година он је водио омладинску екипу Србије на светско првенство које је било организовано на грчком острву Родос. С њим је на пут кренуло још пет слепих малолетних дечака и девојчица. Није било новца за авионску карту, па се путовало с три различита превоза. Аутобусом до Атине, одатле таксијем до луке у Пиреју, па онда коначно бродом до Родоса.

– Нисам око склопио. Била је то велика одговорност и морам да признам да сам ноћу видео као по дану. Посебно док смо били у луци где вребају лопови и сецикесе. Видео сам боље на ово моје половно око него неки на оба њихова нова – опет ће кроз шалу стари обешетак.

Мирко је основе шаховске игре научио у Основној школи за слепе и слабовиде „Драган Ковачевић“ у Београду. Касније је наставио да игра у Средњој школи за слепе „Вељко Рамадановић“, али и да се усавршава на шаховској академији чији је један од оснивача био Зоран Матић из Рудоваца.

– Због Матића сам почео да играм у „Радничком“ из Рудоваца, али када смо се пласирали у Прву савезну лигу, укапирао сам да ми више одговарају организација и подучавање младих – прича Мирко који је

Мирко Димитријевић и Стефан Јањић

више деценија био председник Шаховског клуба „Напредак“ из Београда.

Србија има поштовања вредну традицију када је реч о стварању услова за нормалан живот слепих и слабовидих. Пре осам година обележен је један век од отварања прве школе за слепе и слабовиде, коју је основао Вељко Рамадановић још 1917. године у Бизерти, коју су похађале жртве рањавања током Првог светског рата. После ослобођења, школа је пресељена у Земун, а занимљиво је да је један од њених полазника била и чувена Баба Ванга. Први директор те школе у Земуну био је и њен оснивач Вељко Рамадановић.

Овај познати српски интелектуалац основао је 7. маја 1939. године у Београду и „Напредак“, први шаховски клуб за слепе и слабовиде у свету. Он је тада готово целокупну шаховску литературу објавио на Брајевом писму. Покровитељ овог клуба била је породица Карађорђевић.

Шах је иначе једина спортска дисциплина у којој равноправно наступају спортисти с неком врстом хендикепа и они који га немају. Слепи и слабовиди имају и своју засебну организацију, па им је због тога дозвољено да играју за два различита клуба.

Наша шаховска репрезентација у тој конкуренцији има дугачку традицију, остварила је вредне резултате и тренутно спада у сам врх светског шаха. На олимпијади у Охриду 2021. године српски шахисти заузели су треће место. Годину дана касније, на светском првенству освојена је сребрна медаља, а 2023. слепи и слабовиди шахисти из Србије били су прваци Европе.

– Имали смо славну послератну генерацију слепих шахиста који су као деца настрадали од експлозија.

Најпознатији међу њима свакако је Миленко Чабаркапа. Био је у два наврата првак света. Први пут 1972, исте године када је Роберт Боби Фишер јуришао ка светском трону рушећи совјетску шаховску елиту. Чабаркапа је на сличан начин освојио светску титулу за слепе, због чега је прозван Слепи Боби – каже Никола Ивановић, селектор шаховске репрезентације слепих и слабовидих.

На овогодишњој олимпијади трећу таблу за репрезентацију Србије играће Стефан Јањић, један од последњих младих људи који се преко специјализованих школских установа укључио у рад шаховских секција. Инклузија, која подразумева укључивање деце са сметњама у развоју у редован предшколски и школски систем и прихватање њихових различитости, донела је огромну корист, али не и за шаховску игру јер су главни расадници за младе и талентоване играче биле управо те специјализоване школе.

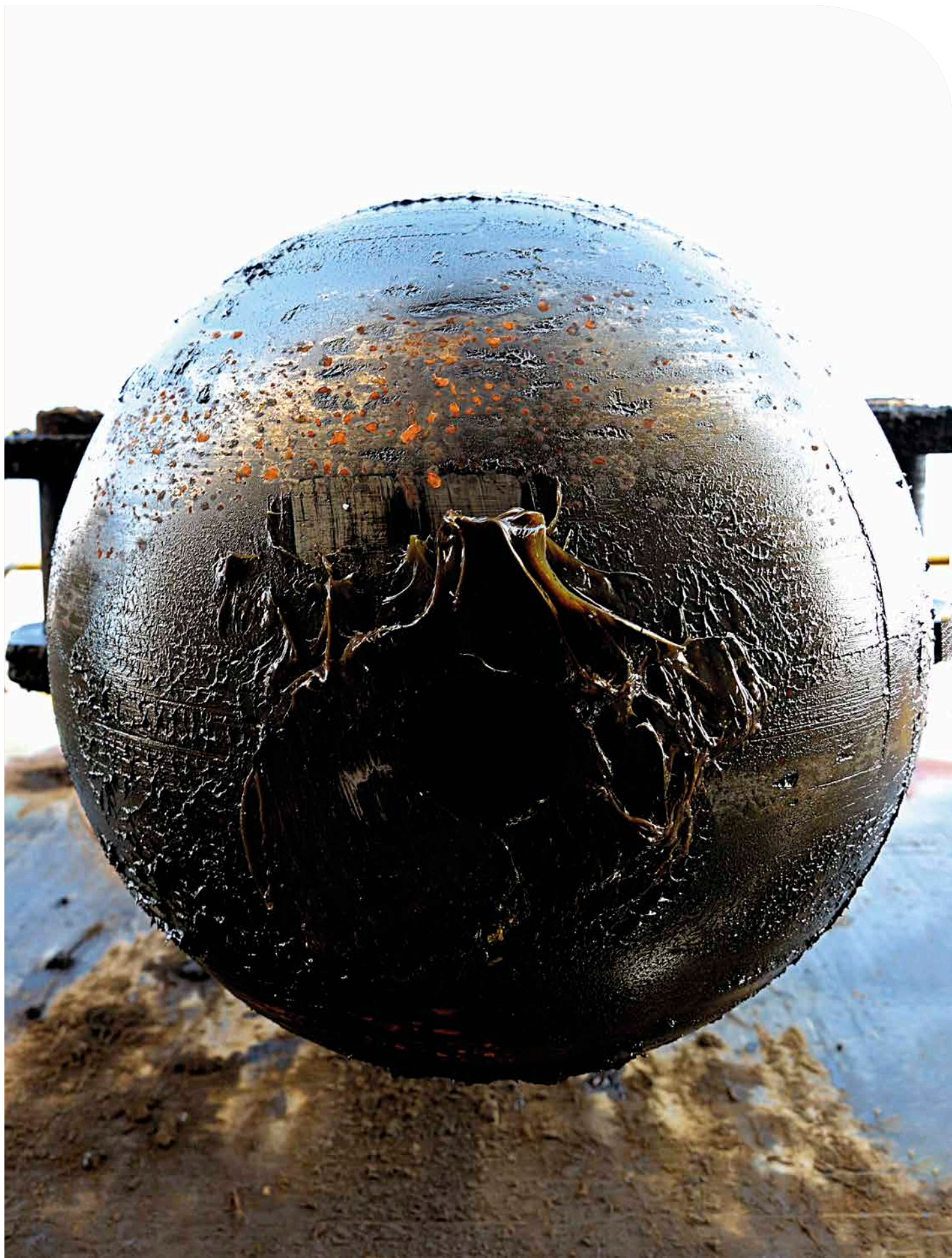
Д. Ћорђевић

Олакшано учење

Слепи и слабовиди играју шах на посебним таблама које имају рупице у које се убађају фигуре. Иначе, данас је учење шаха умногоме олакшано због електронских уређаја. Књиге из којих се учила теорија шаховске игре писане Брајевим писмом одавно су превазиђене.

Шаховска олимпијада

Србија је ове године домаћин 17. олимпијаде за слепе и слабовиде шахисте. Она ће бити одржана од 16. до 26. јуна у Врњачкој Бањи. Очекује се учешће преко 200 такмичара из тридесетак земаља. Српски шахисти очекују висок пласман.

/// Фото: Александар Рашин

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд 658(497.11)(085.3)
ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА Србије Енергија Колубара ЕПС ЕПС Енергија Колубара / главни и одговорни уредник Ана Павловић. -
2017, бр. 1 (нов.) - . - Београд : Електропривреда Србије, 2017- (Аранђеловац : Три О). - 30 стр
Месечно. - Је наставак: Колубара (Пазаревац) = ISSN 1451-2890
ISSN 2560-5143 = ЕПС Енергија Колубара
COBISS.SR-ID 250299404

